

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут філології
Кафедра української літератури і компаративістики

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О. Б. Жильцов

20 20 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ МАЙСТЕРНЯ МЕДІАТЕКСТУ

Змістовий модуль «Майстерня театральної та кінокритики»
для студентів
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.01. Українська мова і література
освітньої програми 035.01.02 Літературна творчість

освітнього рівня другого (магістерського)

Київ – 2020

Розробники: Вірченко Тетяна Ігорівна, доктор філол. наук, доцент, професор кафедри української літератури і компаративістики

Блохіна Наталія Олексіївна, старший викладач кафедри української літератури і компаративістики

Викладач: Вірченко Тетяна Ігорівна, доктор філол. наук, доцент, професор кафедри української літератури і компаративістики

Блохіна Наталія Олексіївна, старший викладач кафедри української літератури і компаративістики

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри української літератури і компаративістики

Протокол від «__»____ 2020 року №
Завідувач кафедри української літератури
і компаративістики _____ (О. О. Бровко)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої
програми _____
_____ 2020 р.

Гарант освітньої програми _____

Робочу програму перевірено
_____ 2020 р.
Заступник директора Інституту філології
з науково-методичної та навчальної роботи _____ (Л. І. Заяць)

Пролонговано:
на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р. протокол №__

1. Опис навчальної дисципліни

Майстерня медіатексту

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	
Вид дисципліни	вибіркова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	7/210	
Курс	1	
Семестр	2–3	
Кількість змістових модулів з розподілом	2	
Обсяг кредитів	4	3
Обсяг годин, зокрема:	120	90
Аудиторні	32	24
Модульний контроль	8	6
Семестровий контроль		
Самостійна робота	80	60
Форма семестрового контролю	Залік	

Майстерня театральної та кінокритики

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	
Вид дисципліни	Вибіркова	
Мова викладання навчання та оцінювання	Українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4 / 120	
Курс	I	
Семестр	2	
Обсяг кредитів	4	
Обсяг годин, в тому числі:	120	
Аудиторні	32	
Модульний контроль	8	
Семестровий контроль		
Самостійна робота	80	
Форма семестрового контролю		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – сформувати професійні компетенції у магістрів з урахуванням сучасного стану розвитку театрального та кіномистецтва. Студенти вивчатимуть теорію і практику театральної і кінокритики; набуватимуть навичок написання оглядів, анонсів тощо.

Завданнями курсу є:

- опанувати коди театрального та кіномистецтва;
- сформувати здатність давати критичну оцінку творам театрального та кіномистецтва;
- сформувати здатність оцінювати зразки театральної та кінокритики.

3. Результати навчання за дисципліною

- знати особливості інтерпретації театральних та кінокодів;
- знати кіно- та театральні фахові журнали, сайти тощо;
- уміти писати огляд та анонс театральної та кіноподії;
- уміти професійно, виважено пояснювати власну думку щодо конкретних театральних та кіно явищ.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Кількість годин між видами робіт			
		Аудиторні			Самостійна робота
		Лекції	Практичні	Лабораторні	
Змістовий модуль А (1). Театральна семіотика					
Театральна критика: криза ідентичності		2			2
Семіотика сцени			2		2
Актор у просторі сцени – семантика інтерпретації			2		2
Перегляд вистави Київського національного академічного Молодого театру				2	14
<i>Модульний контроль</i>	2				
Разом годин		2	4	2	20
Змістовий модуль А (2). Театр як комунікативна система					
Театр для інших і театр для себе		2			2
Театральна комунікативна модель			2		2
Театральний глядач: горизонт очікувань			2		2
Перегляд вистави Театру на Подолі				2	14
<i>Модульний контроль</i>	2				
Разом годин		2	4	2	20
Змістовий модуль Б (1). Історія кіно та кіно мова як інструментарій кінокритика					
Зародження та розвиток кіномови.		2			
Концепція кіномови та її елементи			2		
Авторський стиль та кіномова			2		
Перегляд та аналіз обраного фільму				2	
<i>Модульний контроль</i>	2				
Разом годин		2	4	2	20
Змістовий модуль Б (2). Кінематограф: коди прочитання					
Семіотика кіно: генеза та розвиток		2			
Наративні техніки кіно					
Психоаналіз та кіно					
Перегляд та аналіз обраного фільму					
<i>Модульний контроль</i>	2				
Разом		2	4	2	20
Разом	8	8	16	8	80

5. Програма навчальної дисципліни

Модулі А

Змістовий модуль 1. Театральна семіотика

Тема 1. Театральна критика: криза ідентичності

Театральна критика як аналітика. Герметизація театральної критики. Театральні блогери. Театральний критик як дзеркало з двома амальгамами: відтворює театр і глядачів.

Література:

Тема 2. Семіотика сцени

Сценічний простір: простір діяльності для виконавців і простір дійства для глядачів. Декорації. Сцена: послідовна, синхронна.

Література:

Тема 3. Актор у просторі сцени – семантика інтерпретації

Актор у просторі сцени: аналітичний підхід (критерії структурного опису: жести, голос, ритм мови, рухи). Моделі вивчення тілесних аспектів акторського мистецтва. Театральна антропологія.

Література:

Змістовий модуль 2. Театр як комунікативна система

Тема 4. Театр для інших і театр для себе

Театральна комунікація: адресант, адресат, контекст, повідомлення, контакт, код. Нестабільність сценічного повідомлення. Ознаки театральних комунікацій: тимчасовість, одиничність. Театральна мова як полікодове утворення, де використовується «лексика та синтаксис» інших художніх мов. Місце людської комунікації в театральній комунікації.

Література:

Тема 5. Театральна комунікативна модель

Елементи театральної комунікації: виконавці, глядачі, театральний простір. Складові театральної комунікації. Два рівні в театральній комунікації: внутрішня комунікативна система (передбачає інтеракцію або ж комунікацію між фіктивними дійовими особами в межах фіктивності зображуваного світу); зовнішня комунікативна система (регулює обмін інформацією між сценою і глядацькою залюю).

Література:

Тема. Театральний глядач: горизонт очікувань

Театр виникає в момент споглядання його глядачем. Активність глядача. Глядачеве розуміння вистави. Естетика сприймання вистави. Рецептивні коди.

Література:

Модулі Б
Змістовий модуль 3.
Історія кіно та кіномова як інструментарій кінокритика

Тема 1. Зародження та розвиток кіномови.

Етапи розвитку кіномови. Відмінність кіномови від традиційних мов, залежність від них і постійна полеміка. Специфічні форми виражальності. Особливості «прочитання» екранного тексту.

Література: 10, 12

Тема 2. Концепція кіномови та її елементи.

Кіно як синтетичне мистецтво. Спільне та відмінне в культурі театру та кіно. Документальне та ігрове кіно. Специфіка кіно-оповіді. Поняття кадру. Кадр – план. Поняття режисерського та літературного сценаріїв. Монтаж. Просторові можливості кінематографічного зображення. Час як структурний елемент кінематографічної образності. Можливості екранного часу. Внутрішньокадровий час. Зображення в кадрі. Мізакадр. Звук та простір. Музика, шуми, мова, основні способи озвучування. Зображення та слово. Голос в кадрі та поза кадром. Функції коментаря.

Література: 5, 6, 12.

Тема 3. Авторський стиль та кіномова.

Поняття стилю у кінематографі. Просторово-часова форма кінооповіді, організація фільму у часі (ритм, плавність переходів, довжина кадрів тощо) та просторі (актор, декорації, світло). Авторський стиль у кіно.

Література: 3, 4, 10, 12.

Змістовий модуль 2 (4).
Кінематограф: коди перерахування

Тема 4. Семіотика кіно: генеза та розвиток

Зародження семіотики кіно 1920-х рр: Річчотто Канудо, Бела Балаж, Вецчел Лідсі та Луї Деллюк. Російські формалісти про знакову природу кінематографу (Ю.Тинянов, Б.Ейхенбаум та В.Шкловський). Структуралізм та постструктуралізм (Умберто Еко, П'єр Паоло Пазоліні, Крістіан Мец, Ролан Барт). Юрій Лотман. Сучасна семіотика кіно. Денотація та конотація. Кінематографічний код та його членування. Різновиди кодів. Кіносеміологія.

Література: 2, 8, 12.

Тема 5. Наративні техніки кіновою

Структурні елементи кінонарративу. Причинно-наслідкові зв'язки, категорії

простору і часу, персонажі. Класичний режим нарації. Режим нарації в артхаусному кіно. Історико-матеріалістичний наративний режим радянського кінематографу. «Омнісциєнтний» та «обмежений» наратив. Параметрична нарація.

Література: 1, 2.

Тема 5. Психолоаналіз та кіно.

Гендер, кіно та психолоаналіз. Кіносюрреалізм як перший кіноексперимент з психолоаналізу. Атмосфера фільму як розгорнута метафора підсвідомості. Фройдистська теорія та кінематограф. Теорія архетипів К.Г.Юнга та кінематограф. Символічне, Уявне та Реальне (Ж.Лакан). Феміністична теорія кіно та психолоаналіз.

Література: 7, 9, 11.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Денна форма

Вид діяльності студента	Максимальна к-ть балів за одиницю	Модуль А (1)		Модуль А (2)		Модуль Б (1)		Модуль Б (2)	
		К-ть одиниць	Максимальна кількість	К-ть одиниць	Максимальна кількість	К-ть одиниць	Максимальна кількість	К-ть одиниць	Максимальна кількість
Відвідування лекцій	1	1	1	1	1	1	1	11	1
Відвідування практичних занять	1	2	2	2	2	2	2	2	2
Робота на практичних заняттях	10	2	20	2	20	2	20	2	20
Відвідування лабораторних занять	1	1	1	1	1	1	1	1	
Робота на лабораторних заняттях	1	1	10	1	10	1	10	1	10
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5	1	5	1	5
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Разом			64		64		64		64

Коефіцієнт:

$$64 \cdot 4 = 256$$

$$256 : 60 = 4,2$$

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

Самостійна робота №1. Підготувати рецензію / анонс (текстовий з фото), у якому буде презентована переглянута вистава в Київському національному академічному Молодому театрі.

Самостійна робота №2. На сайті Національної спілки театральних діячів України (<https://nstdu.com.ua/festivali-nstd/>) обрати театральний фестиваль, який ви відвідаєте і представите огляд (текстовий з фото).

Критерії оцінювання: при оцінюванні виконаних самостійних робіт основна увага буде звертатися на самостійність, оригінальність, фаховість висловлювань, орієнтацію тексту на потенційного читача. Виступаючи в ролі критика, студент має висловлюватись крізь призму власного світогляду й особистого досвіду.

Самостійна робота №3.

Підготувати огляд двох фестивальных фільмів 2020 року (МКФ «Молодість» або Одеський Міжнародний фестиваль).

<https://oiff.com.ua/>

<https://molodist.com/>

Самостійна робота №4.

Проаналізувати кінорецензії сайту <https://moviegram.com.ua/> за 2019-2020 рр.

Визначити концепцію та методологію кінооглядів/рецензій та створити власну рецензію на обраний фільм.

Критерії оцінювання: при оцінюванні виконаних самостійних робіт основна увага буде звертатися на самостійність, оригінальність, фаховість висловлювань, орієнтацію тексту на потенційного читача. Виступаючи в ролі критика, студент має висловлюватись крізь призму власного світогляду й особистого досвіду.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Кожен модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських, практичних заняттях, виконання самостійної роботи, модульну контрольну роботу. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля. Модульний контроль здійснюється у формі презентацій самостійних робіт на ресурсі кафедри української літератури і компаративістики «Політ». Максимальна оцінка за кожен модуль – 25 балів.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль відбуватиметься у формі заліку.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю (для самоконтролю)

Театральна критика як аналітика. Герметизація театральної критики.

Театральні блогери.

Сценічний простір: простір діяльності для виконавців і простір дійства для глядачів.

Актор у просторі сцени: аналітичний підхід.

Театральна антропологія.

Театральна комунікація: адресант, адресат, контекст, повідомлення, контакт, код.

Театральна мова як полікодове утворення.

Елементи театральної комунікації: виконавці, глядачі, театрального простір.

Глядачеве розуміння вистави.

Особливості «прочитання» екранного тексту.

Специфіка кіно-оповіді.

Просторові можливості кінематографічного зображення.

Час як структурний елемент кінематографічної образності.

Просторові можливості кінематографічного зображення. Час як структурний елемент кінематографічної образності.

Авторський стиль у кіно.

Кінематографічний код та його членування.

Різновиди кодів.

Структурні елементи кіно-нарративу.

Класичний режим нарації.

Режим нарації в артхаусному кіно.

Феміністична теорія кіно та психоаналіз.

6.6 Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

**7. Навчально-методична карта дисципліни «Майстерня медіатексту»
(денна форма)**

Разом: 120 год., з них: лекції – 8 год., практичні заняття – 16 год., лабораторні заняття – 8 год.,
МК – 8 год., самостійна робота – 80 год.

Тиждень	I	II	III	IV
Модулі	Модуль А (1). Театральна семіотика			
Дати				
Теми лекцій	Театральна критика: криза ідентичності			
Теми практичних занять		Актор у просторі сцени – семантика інтерпретації	Актор у просторі сцени – семантика інтерпретації	
Теми лабораторних занять				Перегляд вистави Київського національного академічного Молодого театру
СР	СР (20 год.)			
ПК	Модульна контрольна робота (2 год.)			
Тиждень	V	VI	VII	VIII
Модулі	Модуль Б (1)			
Дати				
Лекції	Семіотика кіно: генеза та розвиток			
Теми практичних занять		Концепція кіно мови та її елементи	Авторський стиль та кіномова	
Теми лабораторних занять				Перегляд та аналіз обраного фільму
СР	СР (20 год.)			
ПК	Модульна контрольна робота (2 год.)			

Тиждень	I	II	III	IV
Модулі	Модуль А (2). Театр як комунікативна система			
Дати				
Теми лекцій	Театр для інших і театр для себе			
Теми практичних занять		Театральна комунікативна модель	Театральний глядач: горизонт очікувань	
Теми лабораторних занять				Перегляд вистави Театру на Подолі
СР	СР (20 год.)			
ПК	Модульна контрольна робота (2 год.)			
Тиждень	V	VI	VII	VIII
Модулі	Модуль Б (2).			
Дати				
Лекції	Семіотика кіно: генеза та розвиток			
Теми практичних занять		Наратологія кіно	Психоаналіз та кіно	
Теми лабораторних занять				Перегляд та аналіз обраного фільму
СР	СР (20 год.)			
ПК	Модульна контрольна робота (2 год.)			
Підсум. контр.	Залік (комплексний у 3 семестрі)			

8. Рекомендовані джерела

Основна:

1. Александров И. Архитектоника театральности. Семиотика театрального перформанса. Харьков: Гуманитарный Центр, 2019. 212 с.
2. Бальме Крістофер. Вступ до театрознавства. Львів: ВНТЛ-Класика, 2008. 270 с.
3. Панасюк В. Художнє та нехудожнє в системі театральних комунікацій. Харків: Акта, 2013.
4. Паві П. Словник театру. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2006. 640 с.
5. Театр: історія, теорія, практика: збірник статей. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2013. 204 с.

Додаткова:

1. Артеменко О. Сергій Васильєв: «Професія театрального критика існує в дещо дистрофічному вигляді» // режим доступу: <https://ms.detector.media/profstandarti/post/13593/2015-06-28-sergii-vasilev-profesiya-teatralnogo-kritika-isnuє-v-deshcho-distrofichnomu-viglyadi/>
2. Гарбузюк М. Театральна критика в Україні: режим перезавантаження // Український журнал. 2013. № 5. – режим доступу: <http://ukrzurnal.eu/ukr.archive.html/1329/>
3. Головенко А. Театральна критика: вид, що зникає // режим доступу: <https://tyzhden.ua/Culture/210778>
4. Усачева О. «Цікавий текст народжується як настрої: інтерв'ю з театральним критиком Олегом Вергелісом» // режим доступу: <https://thepoint.rabota.ua/tsikavyu-tekst-narodzhuetsya-yak-nastriy-intervyu-z-teatralnym-krytykom-olehom-verhelisom/>

Кінокритика

Основна:

1. Алфьорова З. І. Межі видимого. Становлення візуального мистецтва : монографія / З. І. Алфьорова. – Х. : ХДАК, 2008. – 268 с.
2. Барт Р. Від твору до тексту / Р.Барт // Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / за ред. М.Зубрицької. – 2-е вид. доповнене. – Львів: Літопис, 2001. – С.491– 496.
3. Вільярехо Э. Фильм. Теория и практика / Эми Вильярехо / Пер. с англ. – Х.: Гуманитарный центр, 2015. – 228 с.
4. Делез Ж. Кино /Жиль Делез. – М.: Ад Маргинем Пресс, 2016. – 560 с.
5. Зубавіна І. Б. Екранна культура: засоби моделювання художньої реальності / І. Б. Зубавіна. – К. : Інтертехнологія, 2006. – 272 с.
6. Зубавіна І.Б. Час і простір у кінематографі / І.Б.Зубавіна. - Київ: Щек, 2008. – 448 с.
7. Кракауер З. Від Калігарі до Гітлера – психологічна історія німецького кіно / З. Крауер ; пер. з нім. – К. : Грані-Т, 2009. – 384 с.

8. Лотман Ю. Семиотика кино и проблемы киноэстетики / Лотман Ю.— Таллинн: Ээсти Раамат, 1973. — 92 с.
9. Метц К. Воображаемое означающее. Психоанализ и кино / К.Метц— [Пер.с фр. Д.Калугина, Н.Мовниной; науч. ред. А.Черноглазов].— СПб.: Изд-во Европейского ун-та, 2010.— 336 с.
10. Черков Г.А. Экранний світ – діалог реальностей / Георгій Черков. — К.: 2013. — 224 с.
11. Малви Л. Визуальное удовольствие и нарративный кинематограф // Антология гендерной теории. — Минск: Прописи, 2000. — С. 280 — 296.

Додаткова:

12. Антологія української кінокритики 1920-х. у 3-х кн. —Київ, Центр Довженка.- 2019.
13. Матеріали журналу «Кіно-Театр» Режим доступу: <https://ktm.ukma.edu.ua/>
14. Знайти свого кінокритика. 6 питань до п'ятих авторів. Режим доступу: https://lb.ua/culture/2017/11/26/382989_znayti_svogo_kinokritika_6_pitan.htm
15. Мария Дорош Українська критика – чи є що критикувати? Режим доступу: <https://ms.detector.media/mediakritika/post/2549/2013-10-28-ukrainska-kinokritika-chi-e-shcho-kritikuvati/>

9. Додаткові ресурси (за наявності)

<http://www.nbuv.gov.ua/eb/ep.html> Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського

Відео-лекції та аналітичні матеріали з історії вітчизняного та світового кінематографу

<http://www.ukrmmuseum.org.ua/ua/main/publications/show/5487>

<https://moviegram.com.ua/100-years-of-ukrainian-cinema-in-100-minutes/>

<https://moviegram.com.ua/27-cinema-of-independent-ukraine/>

http://docuclub.docudays.ua/stories/educational_video/

Значну кількість посилань на сайти, що сприятимуть осягненню творчості корифеїв і драматургів-модерністів можна знайти в посібнику-довіднику «Інформаційно-комунікаційні технології при вивченні української літератури» / уклад. Т. С. Манзюк, А. Г. Заболотна. — Ірпінь, 2009. — 168 с.